

Національна академія наук України
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

Звіт з фундаментальної науково-дослідної
роботи «Наукове обґрунтування
структуризації економічних реформ в
Україні та її регіонах»

Харків, 2014

Робота спрямована на досягнення наступної мети та результатів

Мета роботи - розробка теоретичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо обґрунтування напрямів та послідовності економічних реформ в Україні та її регіонах.

Об'єкт дослідження – процес реформування економіки України та її регіонів

Предмет дослідження – теоретико-методичне забезпечення формування напрямів реформування економіки країни та її регіонів.

Результати дослідження та їх наукова новизна полягають в удосконаленні теоретико-методичного інструментарію з визначення напрямів та послідовності реформування компонент моделі економіки країни та її регіонів з метою створення стимулів для прискорення соціально-економічного розвитку.

РОЗДІЛИ НДР

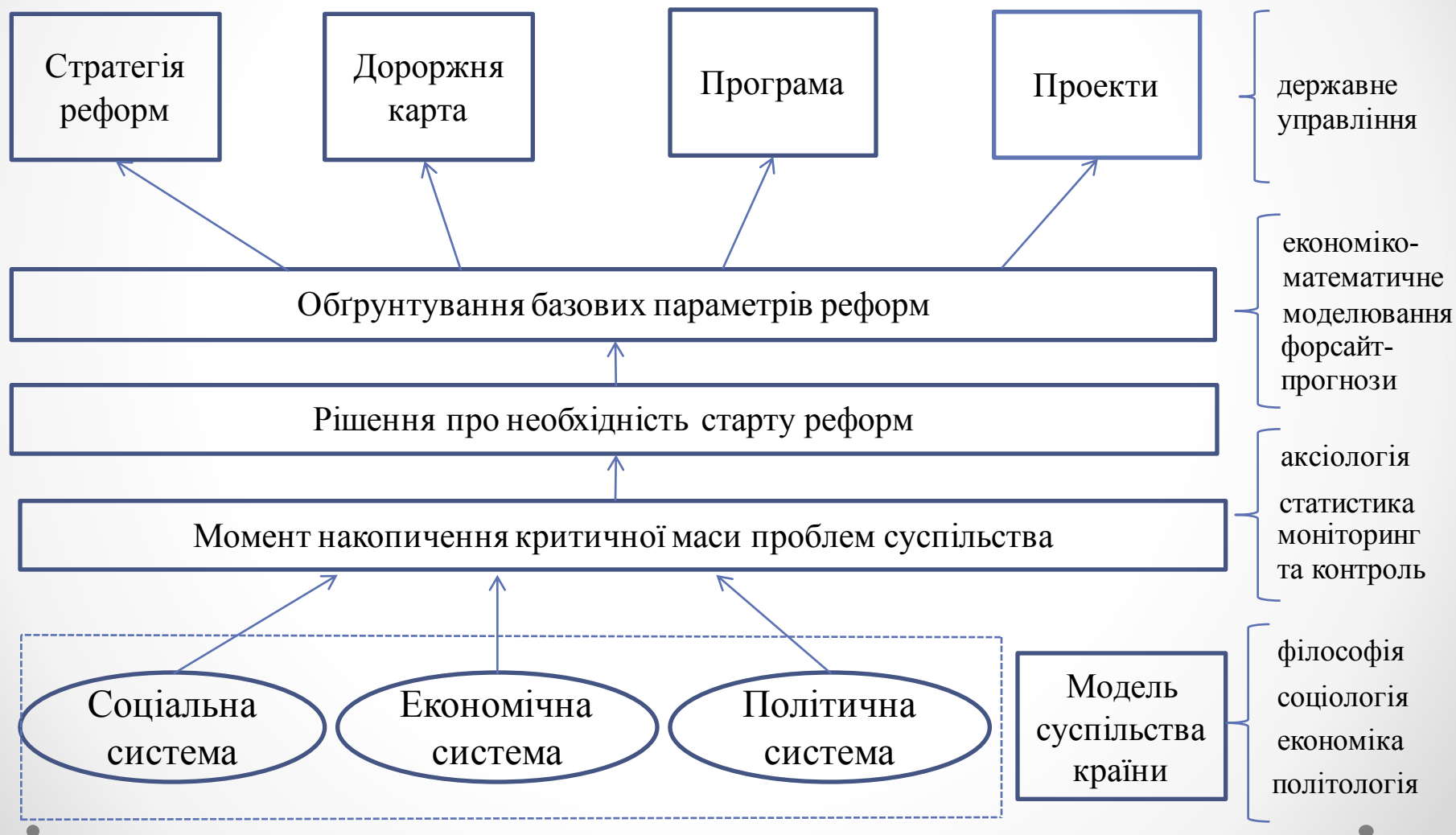
НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ НДР

Актуальність теми дослідження підтверджується великою кількістю публікацій у світі, зокрема лауреатів Нобелівської премії за даною тематикою

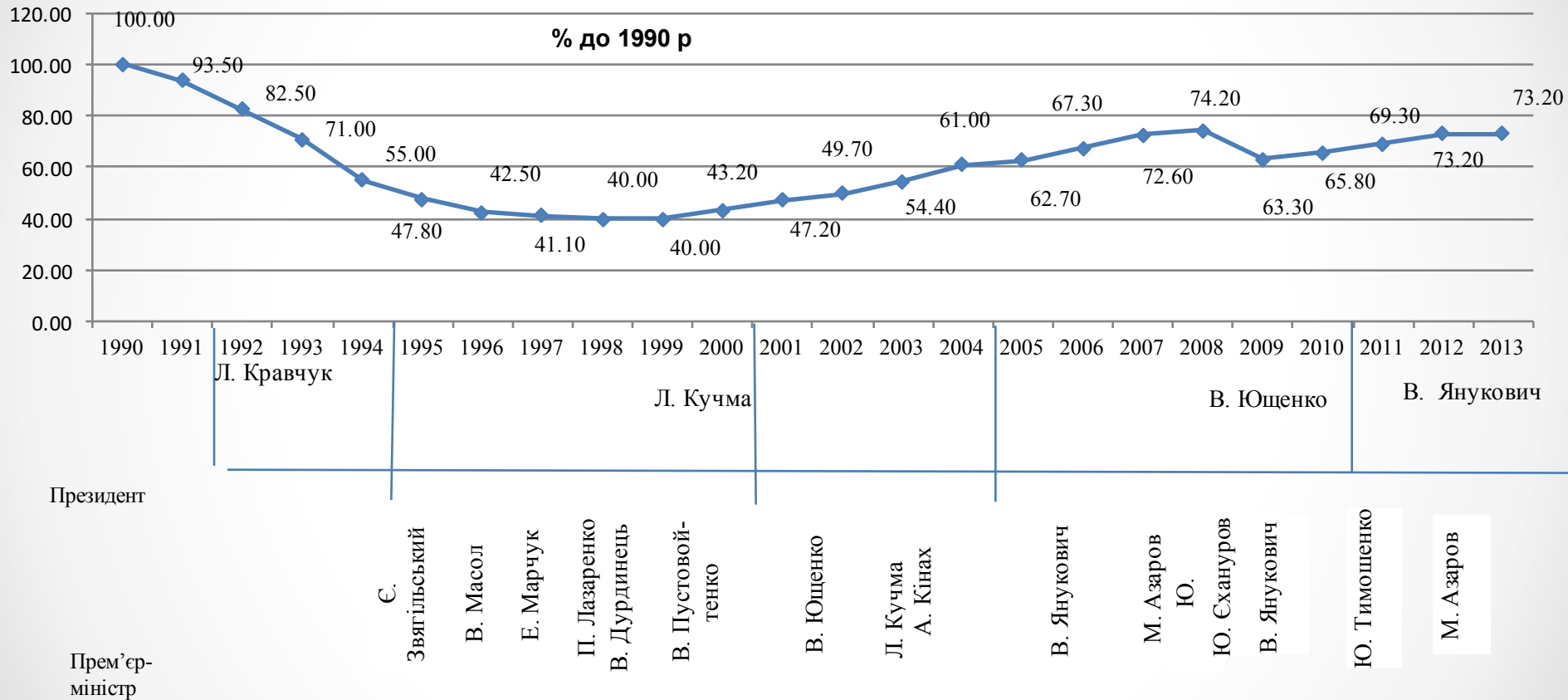
Рік	Лаурети Нобелівської премії	Напрями роботи
1979	Г. Шульц, А. Л'юїс	Економічний розвиток та проблеми країн, що розвиваються
1982	Дж. Стіглер	Дослідження промислових структур, функціонування ринків, державне регулювання
1991	Р. Коуз,	Дослідження транзакційних витрат та прав власності для інституційних структур та функціонування економіки
2003	Р. Енгл, К. Грейнджер	Побудова економічних моделей, що прогнозують майбутнє
2004	Ф. Кідланд, Е. Прескотт	Вивчення впливу факторів впливу часу на економічну політику, дослідження рухових сил ділових циклів

Проблемне поле роботи є міждисциплінарним та охоплює усі базові компоненти ефективного функціонування суспільства

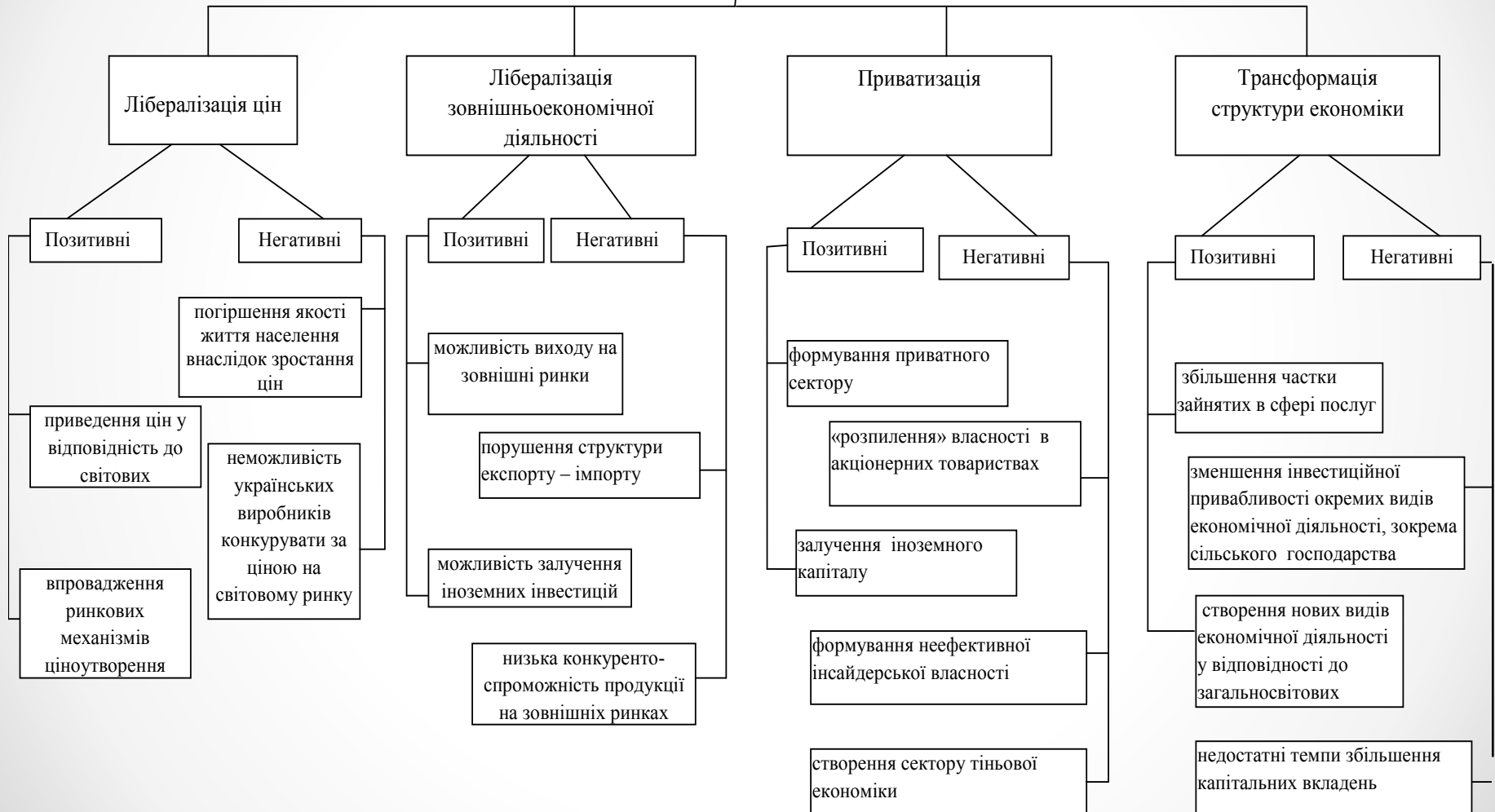
Етапи економічних реформ в Україні на хронологічній шкалі

Темп зміни ВВП, %

Минулі етапи реформ в Україні мають як позитивні, так і негативні наслідки

Наслідки економічних реформ в Україні

Узагальнення досвіду проведення реформ в інших країнах світу (наприклад, Польщі) дозволить вітчизняним реформаторам уникнути помилок у майбутньому :

лібералізація цін, реформа АТУ, соцвиграт ↑

лібералізація декілька приватизації ↑

ЗЕД, етапів

вступ до ЄС ↑

Показник	Рік																							
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ВВП на одну особу дол. США, % до попереднього року	100,0	129,3	110,3	101,9	115,2	128,2	112,7	100,3	110,0	97,1	102,0	111,2	104,1	109,4	116,6	120,2	112,5	124,3	124,5	81,3	109,0	109,5	95,3	107,3
Експорт, % до попереднього року	100,0	106,5	110,1	101,7	115,1	128,2	112,7	100,3	110,1	97,2	102,2	111,3	104,2	109,5	116,7	120,3	112,4	124,5	124,5	81,4	109,0	109,8	95,0	107,3
Імпорт, % до попереднього року	100,0	153,5	111,1	98,5	118,8	138,0	108,4	105,1	122,0	90,4	114,5	110,8	110,1	127,3	131,3	118,9	122,4	125,7	121,9	80,5	116,7	117,2	98,4	106,0
Споживчі витрати, % до попереднього року	100,0	359,5	95,9	101,1	112,7	137,6	127,0	115,6	124,0	94,7	113,9	101,7	108,7	122,8	128,9	114,2	125,2	128,8	125,2	73,0	120,3	116,8	95,3	102,3
Прямі іноземні інвестиції, % до попереднього року	100,0	390,9	111,8	101,9	110,4	124,7	114,7	100,2	109,0	98,1	103,3	113,0	106,5	108,3	114,3	119,0	111,4	120,8	127,1	80,9	109,9	108,3	95,2	107,0

Обґрунтування напрямів реформ базується на визначенні типу моделі економіки України та її проблемних компонент

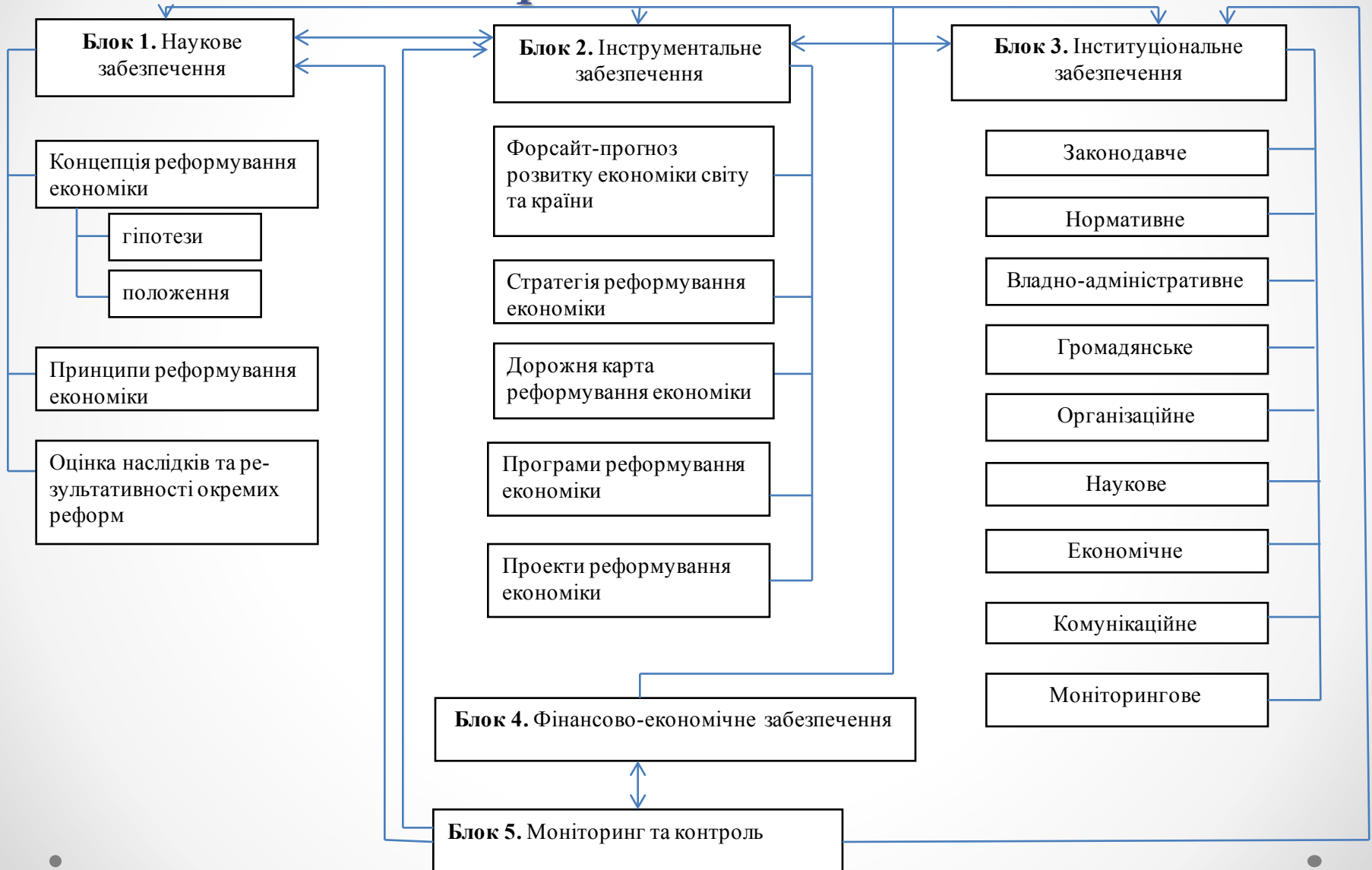
Компонента	Чисельна оцінка	Рівень розвитку (загальна оцінка)	Проблеми
Власність	приватна до 90%; державна й комунальна – 2-3%; колективна – 6-7% інша – 1%	збалансована структура	-
Концентрація виробництва	CR3 = 48,7% (США 28,25%)	висока	найвища концентрація у традиційних промислових галузях
Рівень держрегулювання	Індекс легкості ведення бізнесу = 152 (зі 183)	високий	економіка з низьким ступенем свободи, існують великі перешкоди для бізнесу
Орієнтація ЗЕД	Торгівельне сальдо = – 5812,5 млн. дол. США (2013 р.)	неоптимальна	від'ємне торгове сальдо; неоптимальна структура експорту та імпорту продукції
Рівень технологічності та інноваційності виробництва	Міжнародний інноваційний індекс = 64 місце зі 110 країн світу	низький	необхідність інвестицій в: - розвиток високотехнологічних галузей; - оновлення виробничої бази промислових підприємств
Людський капітал	Індекс розвитку людського потенціалу = 0,740 (78 місце, середній)	середній	підвищення якості життя населення; стимулювання розвитку людського потенціалу
Адміністративно-територіальний устрій	Кількість рівнів – 4, наявні проміжні рівні, не відповідає NUTS	незбалансований	необхідність створення точок економічного зростання у регіонах напівпериферії

Тип власності – змішаний (превалює приватна власність). Концентрація виробництва висока, є схильність до монополізації. Економіка імпорто-орієнтована (від'ємне торговельне сальдо). Середній рівень інноваційності та технологічності виробництва, є схильність до зниження рівня інноваційності. Економіка соціально не орієнтована. Адміністративно-територіальний устрій занадто подрібнений. Просторова модель типу «центр – дуже слабка напівпериферія – периферія».

№ п/п	Основні напрями реформування	Проекти реформ				Ра зом
		№1 [Стратегія Україна - 2020]	№2 [Реаніма- ційний пакет]	№3 [Угода Блок Порошенко]	№4 [Угода НФ]	
1	Конституційна реформа	+	+			2
2	Реформа антикорупційного законодавства	+	+	+	+	4
3	Реформа місцевого самоврядування та децентралізація	+	+		+	3
4	Судова реформа і реформа прокуратури	+	+	+	+	4
5	Реформа органів правопорядку	+	+	+		3
6	Реформа публічної адміністрації	+	+			2
7	Реформа законодавства у сфері виборів	+	+			2
8	Медіареформа	+	+			2
9	Реформа система охорона здоров'я	+	+	+		3
10	Запровадження ЗВТ та вихід на ринку ЄС	+	+			2
11	Реформа банківського сектору	+	+			2
12	Податкова реформа	+	+		+	3
13	Реформа рахункової палати	+	+			2
14	Реформа енергетичного сектору	+	+	+	+	4
15	Реформа законодавства у сфері охорони довкілля	+	+			2

№ п/п	Основні напрями реформування	Проекти реформ				Ра зом
		№1 [Стратегія Україна - 2020]	№2 [Реаніма- ційний пакет]	№3 [Угода Блок Порошенко]	№4 [Угода НФ]	
16	Реформа у військовій сфері	+	+	+		3
17	Розвиток електронного урядування	+	+			2
18	Реформа інфраструктури (транспортної, телекомунікаційної, ЖКГ)	+		+	+	3
19	Реформа митної служби	+				1
20	Реформа державних закупівель	+				1
21	Реформа корпоративного права	+				1
22	Фінансова реформа	+		+	+	3
23	Пенсійна реформа	+				1
24	Реформа міжбюджетних відносин	+			+	2
25	Реформа сільського господарства	+		+	+	3
26	Реформа захисту споживачів	+				1
27	Реформа освіти	+		+		2
28	Реформа відзнак та нагород	+				1
29	Реформа державної політики у сфері культури	+		+		2
30	Реформа державної політики у сфері спорту	+		+		2

Удосконалений механізм реформування економіки країни містить такі блоки

Піраміда реформ (загальні блоки)

Дорожня карта реформ в Україні

Ет ап	Зміст	Завдання	Результат	Термін реалізації								Інституційна підтримка
				2015				2016				
				1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	
I	Конституційна реформа	Створення засад для зміни моделі суспільства України	Узгоджений законопроект змін до Конституції	████████████████████								Тимчасова спеціальна комісія Верховної Ради
II	Реформа системи державного регулювання	Розробка та впровадження системи заходів з децентралізації економічного розвитку	Пакет законів та нормативно-правових актів з децентралізації та дерегулювання; новий механізм державного регулювання економіки	██								-
1	Реформа місцевого самоврядування	Розробка механізмів державно-приватного партнерства та саморозвитку громад	Перерозподіл компетенцій, впровадження електронного врядування, формування здатності регіонів до саморозвитку	████████████████████								Удосконалення діяльності Державного фонду регіонального розвитку
2	Реформа міжбюджетних відносин							████████████████████				-
3	Реформа публічної адміністрації			Скорочення кількості документів, спрощення дозвільної системи					████████████████████			
III	Реформа адміністративно-територіального устрою	Укрупнення або зміна кордонів територіальних одиниць базового рівня	Створення точок соціально-економічного зростання в регіонах країни; в подальшому – створення нових робочих місць.					████████████████████				Організація органів самоуправління місцевих громад
IV	Реформа інфраструктурного комплексу	Модернізація об'єктів соціальної інфраструктури в регіонах країни	Створення потенціалу для покращення якості життя населення					████████████████████				Створення Національної комісії з регулювання транспорту
V	Реформа економіки	Скорочення кількості податків, забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу;	Створення засад для розвитку конкуренції та покращення умов підприємництва	████████████████████								-

Дорожня карта реформи місцевого самоврядування

Етап	Зміст	Термін						Виконавці	
		2015				2016			
		1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	1 кв	2 кв		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Нормативно-правове забезпечення	Розробка бази законів та ін. актів; внесення змін до Конституції	██████████							Державні та регіональні комітети реформ; юридичні та економічні організації
Реорганізація існуючих органів місцевого управління	Перегляд функцій та компетенцій; зміна механізму оцінки роботи та фінансування			██████████				Державні та регіональні комітети реформ; юридичні організації	
Формування нових органів регіональної влади	Базуючись на досвіді провідних країн, формування комітетів та агенцій регіонального розвитку, фондів та інноваційно-інвестиційних агенцій			██████████				Державні та регіональні комітети реформ; юридичні, економічні та фінансові організації, місцеві громади	
Впровадження механізму взаємодії регіонального та державного управління	Налагодження системи визначення цілей та пріоритетів регіонального розвитку з урахуванням національних пріоритетів; упорядкування обміну ресурсами на різних рівнях			██████████				Державні та регіональні комітети реформ, державна комісія з регіонального розвитку	